

Krajské kolo Dejepisnej olympiády pre SŠ
13. ročník, školský rok 2020/2021

Písomný test pre kategórie A a B

1. Aj poštová známka je vhodným nositeľom odkazu našej minulosti. Motívom uvedenej poštovej známky je detail významnej pamiatky slovanského písomníctva napísanej hlaholikou Zografského kódexu. Na hárčeku (na obr.) sú zobrazené mozaiky nachádzajúce sa na triumfálnom oblúku kostola Santa Maria Maggiore v Ríme z 5. storočia, v ktorom

boli v roku 868 pápežom

(doplňte meno) posvätené slovanské preklady Svätého písma.

2. Potiahnutím obrázka zoradíte slohy vyobrazené na známkach v chronologickom poradí. Začnite od najstaršieho:

Ktorý architektonický sloh prislúcha dobe v čase pôsobenia Konštantína a Metoda na Veľkej Morave? Uveďte názov.

3. Označte pojmy, ktoré súvisia so Spartou:

- a) ostrakizmus
- b) Delfy
- c) ťažkoodenci
- d) víťazstvo v peloponézskej vojne
- e) Leonidas
- f) dvaja králi
- g) Kleisténos
- h) silné loďstvo
- i) heilóti

4. Vytvorte správne dvojice:

norimberský proces	vojnový tribunál
modus vivendi	občianska vojna v Rímskej republike
politika izolacionizmu	Harry S. Trumann
proskripcie	prenasledovanie Židov
abolicionizmus	spôsob spolužitia/spokojné spolužitie
norimberské zákony	hnutie za zrušenie otroctva

5. Odkazom starovekého Grécka súčasnému svetu sú aj olympijské hry. Odpovedzte na úlohy pod obrázkom.

Francúz Pierre De Coubertin založil Medzinárodný olympijský výbor, čo viedlo k prvým moderným olympijským hrám. Navrhol aj olympijskú vlajku.

A) Prvé moderné olympijské hry sa konali v roku

v

B) Každý kruh na vlajke reprezentuje

6. Jedným z najdôležitejších mocenských konfliktov stredoveku bol boj o investitúru. Išlo o súperenie pápeža s európskymi panovníkmi. Čo bolo jeho predmetom?

- a) právo vyberať dane
- b) právo zakladať kláštory
- c) právo pozývať kolonistov
- d) právo dosadzovať biskupov do úradu
- e) právo zakladať univerzity
- f) právo zakladať mestá a profitovať zo ziskov

7. Označte správne tvrdenia:

- a) Trinásť pôvodných anglických osád v Severnej Amerike sa rozhodlo revoltovať voči rozhodnutiam anglického parlamentu. Od bojkotovania anglického tovaru do vyhlásenia nezávislého štátu - USA, prešli však ešte viac ako tri desaťročia.
- b) Peter Rovnianek, Štefan Furdek a Vavro Šrobár sú významní reprezentanti krajanského hnutia Slovákov v USA.
- c) V mestách na území dnešného Slovenska – Komárno, Leopoldov, Fiľakovo, Nové Zámky, Liptovský Svätý Mikuláš - boli v 16. a 17. storočí vybudované protiturecké pevnosti.
- d) Na rokovaníach Viedenského kongresu bola prítomná oficiálna delegácia Gréckeho kráľovstva na čele s mladým kráľom.
- e) Nástup Habsburgovcov na uhorský trón, po smrti uhorského panovníka v bitke pri Moháči, bol dramatický. Uhorská šľachta organizovala niekoľko stavovských protihabsburských povstaní. V priebehu takmer štyroch storočí musela dynastia trikrát čeliť aktu detronizácie. Stalo sa tak v rokoch 1797, 1849, 1918.
- f) S vládou Františka Jozefa súvisí Bosenská kríza a Balkánske vojny.
- g) V období neoabsolutizmu dosiahli predstavitelia slovenského národného hnutia povolenie založiť Novú školu slovenskú a viacero spolkov.
- h) Na podporu rozvoja hospodárstva Mária Terézia upravila a zjednotila cechové nariadenia, ktoré vznikli ešte v stredoveku, ale v 18. storočí už boli brzdou rozvoja remeselnej výroby. Nariadenie podporovalo rozvoj manufaktúr.
- i) Merkantilizmus je veda, ktorá zjednocuje sústavu jednotiek, mier a váh.

8. Z trojíc pojmov vyberte vždy jeden, ktorý nesúvisí s vojenskou a politickou kariérou Napoleona Bonaparte:

a)	b)	c)
Sardínia	Korzika	Elba

a)	b)	c)
utrechtský mier	bratislavský mier	tylžský mier

a)	b)	c)
bitka pri Borodine	bitka pri Solferine	bitka pri Slavkove

a)	b)	c)
Jozefína	Mária Antoinetta	Mária Lujza

9. Určite správnosť, resp. nesprávnosť výrokov:

„Králi tu boli už skôr, ako existovali stavy a ich vnútorné členenie, skôr než začali zasadať parlamenty a robiť zákony... Králi rozdeľovali pôdu, ktorá pôvodne patrila im, uviedli do života svojim príkazom stavovské zhromaždenia, navrhovali formy vlády a uskutočňovali ich... Z toho vyplýva, že králi sú pôvodcami a tvorcami zákonov a nie naopak.“

Z výroku anglického kráľa Karola I. je zrejmé, že sa usiloval o absolutistický spôsob vlády a okliešťovanie právomoci parlamentu. Je správne tvrdenie, že:

A) Anglický parlament zahájil vojnu proti kráľovi?

B) Občianska vojna 1642 - 1649 skončila aktom vyhlásenia konštitučnej monarchie?

10. Označte udalosti, ktoré sa odohrali v 16. storočí.

- a) dobytie pevnosti Nové Zámky
- b) vydanie knihy *Didaktika Magna* Jána Amosa Komenského
- c) založenie univerzity v Košiciach Jágerským biskupom
- d) proces s Jánom Husom na koncile v Kostnici
- e) dobytie Konštantínopolu Turkami
- f) tzv. bartolomejská noc
- g) objav kníhtlačiarskeho stroja Johanna Gutenberg
- h) založenie Akadémie Istropolitany
- i) Tridentský koncil
- j) bitka na Bielej Hore
- k) Mikuláš Koperník zverejnil názor o heliocentrickej sústave
- l) Oliver Cromwell vyhlásil v Anglicku republiku
- m) vydanie prvého zväzku kolektívneho diela známeho ako *Encyklopédia*
- n) bitka národov pri Lipsku

11. V ktorej z možností sú historické udalosti zoradené tak, ako chronologicky nasledovali za sebou (od najstaršej)?

- a) prusko-francúzska vojna, krymská vojna, prusko-rakúska vojna
- b) Deklarácia práv človeka a občana, Ústava Spojených štátov, Code civil
- c) koncil v Kostnici, Augsburský mier, vznik jezuitského rádu
- d) smrť Ondreja III. z Arpádovskej dynastie, bitka pri Rozhanovciach, vláda Ľudovíta I. Veľkého
- e) povstanie Gabriela Betlena, korunovácia Jána Zápoľského za uhorského kráľa, povstanie baníkov v Banskej Bystrici
- f) vyhlásenie Talianskeho kráľovstva, rakúsko-uhorské vyrovnanie, vyhlásenie 2. francúzskej republiky

12. Prečítajte si úryvok z prameňa a odpovedzte na otázky pod ním.

V budove na obr. sídlila Muzeálna spoločnosť slovenská. Inštitúcia bola výsledkom dlhodobej snahy slovenských vedcov. Pri príležitosti zahájenia činnosti Muzeálnej spoločnosti slovenskej odznali tieto slová:

„Myslím tak, že (pozn. pri príležitosti začiatku činnosti) je to už teraz na čase, keď s politikou pre národ nič dobré vykonať nemôžeme. My musíme sa chytiť štúdia exaktnej vedy, aby vyprahlé pramene našich rečí, článkov a návrhov sa znovu silou osviežili, aby sme na poli vedy vážnosť získajúc zavážili aj v politike... Zbierať, zbierať, značiť, spytovať sa, atď.- slovom konať tú drobnú mravčiu prácu, ktorá divy robí.“

A) Muzeálna spoločnosť slovenská bola založená v roku

B) Kto bol iniciátorom a zakladateľom Muzeálnej spoločnosti slovenskej?

13. Doplňte do textu údaje tak, aby bol pravdivý:

V 19. storočí Rusko patrilo medzi veľmoci, ale hospodársky zaostávalo za európskymi mocnosťami. Jednou z príčin bolo nevoľníctvo, ktoré nakoniec cár Alexander II. zrušil manifestom z roku , vydaným po porážke krajiny v vojne.

14. Krátko po I. svetovej vojne väčšina štátov prijala:

- a) zákon o osemhodinovom pracovnom čase
- b) zákon o deväťhodinovom pracovnom čase
- c) zákon o desaťhodinovom pracovnom čase
- d) zákon o dvanásťhodinovom pracovnom čase

15. Doplňte do textu chýbajúce údaje:

Britský premiér, autor nasledujúcich riadkov, stavil koncom 30. rokov 20. storočia na politiku , o ktorej predpokladal, že zabráni veľkému vojnovému konfliktu.

„... Myslím si, že situáciu môže ujasniť a urýchliť náš rozhovor, ak Vám pošlem týchto pár riadkov skôr, ako sa dnes ráno stretneme. Problém, ktorý ste mi predložili včera popoludní...že oblasti by mali byť v čo najbližšej budúcnosti okupované nemeckými oddielmi. Som presvedčený, že okupovať okamžite nemeckými oddielmi oblasti, ktoré sa stanú v princípe ihneď súčasťou ríše, by sa odsúdilo ako zbytočná manifestácia sily. Bezprostrednou otázkou, ktorá stojí pred nami je ako udržať zákon a poriadok v tejto oblasti. Mohol by som požiadať československú vládu, aby zachovanie zákona a poriadku v niektorých sudetsko-nemeckých oblastiach bolo zverené samotným sudetským Nemcom. Československá vláda, samozrejme, nemôže stiahnuť svoje vojsko, kým čelí hrozbe násilnej invázie, ale vyzval by som ich, aby stiahli svoje vojsko z oblastí, kde si sudetští Nemci dokážu udržať poriadok. Ostávam s úctou.“

Uvedte priezvisko britského premiéra - autora úryvku:

16. Vyšehradská skupina alebo Vyšehradská štvorka, skrátene V4, je od roku 1993 spoločenstvo štyroch stredoeurópskych štátov.

A) Vypíšte členské štáty:

B) Názov (podľa mesta Vyšehrad) a symbolika Vyšehradskej skupiny historicky pochádza z roku:

C) Súčasťou pôvodných rokovaní bolo uzatvorenie zmluvy. K čomu sa v nej signatári nezaviazali?

- a) k vzájomnej obchodnej spolupráci
- b) k okamžitému spoločnému vojenskému postupu proti Turkom
- c) k dodržiavaniu vzájomného mieru
- d) k vzájomnej pomoci pri cudzom napadnutí

17. Priradiť nasledujúce udalosti a osobnosti do správnej skupiny:

Pozn.: K I. a II. svetovej vojne je treba priradiť iba tie udalosti a osobnosti, ktoré sa viažu priamo na časový interval ich trvania.

I. svetová vojna

- varšavské povstanie
- Georges Clemenceau
- Teheránska konferencia
- vyhlásenie nezávislosti Indie
- Monroova doktrína

II. svetová vojna

- Ferdinand Foch
- potopenie Lusitanie
- vzbura v Boke Kotorskej (Kragujevac)
- Piłsudského prevrat

iné

- Georgij Žukov
- vojna Talianska proti Etiópii
- Malá dohoda
- útok na Pearl Harbor

18. Prečítajte si text a odpovedzte na otázky pod ním:

O Osmanskej ríši, kolose na troch kontinentoch, sa v 19. storočí hovorilo ako o sude pušného prachu, ktorý každú chvíľu vybuchne. O územia, ktoré patrili Osmanskej ríši, sa usilovali viaceré krajiny a navyše národy, ktoré stáročia podliehali Osmanom, sa usilovali o vytvorenie vlastných štátov. S pomocou veľmoci ríša prejavila prekvapujúcu životnosť a zanikla až v dôsledku celosvetových udalostí.

A) Kde bola podpísaná medzinárodná zmluva o vzťahoch novej krajiny, ktorá bola vnímaná ako nástupnícky štát po zániku Osmanskej ríše s krajinami, ktoré vznikli na jej bývalom území?

B) Aké štátne zriadenie bolo následne vyhlásené v Turecku?

C) K akým zmenám došlo v Turecku r. 1923 po grécko-tureckej vojne a tzv. malotureckej revolúcii?

19. Vytvorte správne dvojice:

1947 - Československo	glasnosť a perestrojka ("informovanosť a prestavba")
1985 - ZSSR	vznik hnutia Solidarita
1981 - Poľsko	vznik NDR
1990 - Nemecko	revolúcia
1961 - Nemecko	Charta 77
1968 - Československo	berlínsky múr
1949 - Nemecko	zjednotenie Nemecka
1956 - Maďarsko	pražská jar
1977 - Československo	jesenná kríza

20. Vyriešte zadania a) - d):

A) Zoradte v chronologickom poradí nasledujúce udalosti. Začnite najstaršou:

___: norimberské zákony

___: Briandov-Kelloggov pakt

___: Pribinove oslavy v Nitre

___: vznik Československej národnej rady v Paríži

___: občianska vojna v Rusku a prechod ku komunizmu

B) Čo je *aklamácia*?

C) Doplňte chýbajúci údaj v texte:

Roku 1946 Winston Churchill navrhol založenie Spojených štátov európskych. Vytvorila sa však organizácia Rada

Európy v roku

D) Pod obrázky stručne napíšte, aké udalosti/deje sú na nich symbolicky zobrazené:

obr. 1 -

obr. 2 -

Autorky: PhDr. Anna Bocková, PhD., Mgr. Ivana Dendys, PhD.

Recenzentka: PhDr. Ľubica Kázmerová, CSc.

© Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Vydal: IUVENTA - Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2021